

HABERLER - YURTDIŐI

Japonya'nın Ham Madde Temin Politikası *

Yalçın TOK**

Son yıllarda büyük ekonomik gelişmesiyle dikkatleri çeken Japonya, ekonominin ihtiyacı olan mineral hammaddelerini iç ve dış maden yataklarından en iyi şekilde temin için devlet ve endüstri arasında sıkı bir işbirliği kurmuştur.

İç kaynaklardan hammadde teminini canlandırmak için devlet kontrolünde «Metallic Minerals Exploration Agency of Japon» kurulmuş ve bu kuruluşa bakır, kurşun, çinko gibi önemli cevher yataklarının aranması ve diğer maden aramalarının hızlandırılması vazifesi verilmiştir.

Bu çalışmalar şu şekilde yapılmaktadır :

Önce Japonya'da cevher yataklarının bulunabileceği tahmin edilen 25 bölge saptanmıştır. On yıllık bir zamanda bu bölgenin jeolojik aramaları ve her mineral için önemli (ümitli) bölgelerin tesbiti, bu kuruluş elemanlarınca yapılacaktır. Jeolojik ön çalışmalara kuruluş bütçesinden 1970 yılında 4,4 milyon DM ayrılmıştır.

Araştırma neticeleri ilgilenen yerli özel teşebbüs hizmetine verilecektir. Yine «Kuruluş» tarafından ikinci etapta jeofizik metodların, sondajların yardımıyla ümitli bölgelerin aramaları gerçekleştirilecek ve ilgililere ruhsat verilecektir. İkinci etapta yapılacak harcamaların % 60'ı devlet (kuruluş yoluyla) % 20'si ruhsat verilen tarafından karşılanacaktır. Bu münferit jeolojik aramalar için 1970 yılında devlet 3,3 milyon DM ayırmıştır.

Maden şirketleri tarafından yapılacak müteakip «arama» çalışmalarına kuruluş daima yardımda bulunabilecektir. 10 yıllık bu çalışmalar için büyük bir kısmı endüstri tarafından karşılanacak olan toplam 1,3 milyar DM harcama öngörülmüştür.

Bu teşvik programı Japonya'daki madencilik çalışmalarını olumlu yönden etkilemektedir.

* Erzmetall Nisan 1971 sayısında yayınlanan Assessor G. Florin'in makalesinden kısmen tercüme edilmiştir.

Bu çalışmalar Japon endüstrisine araştırma ve arama alanlarında deniz aşırı çalışmalarda gerekli «Know, how» kazanmak ve uzman eleman yetiştirmek imkânlarını vermektedir.

Deniz aşırı kaynaklardan hammadde teminini daha iyileştirmek için tedbirler :

Deniz aşırı hammadde ithalini emniyetle gerçekleştirmek için (ki bu Japonya'nın ham madde ihtiyacının % 70-80'idir). Japonya'da çok geniş bölümlü bir teşkilât kurulmuştur. Bu teşkilât «esnek» ve tesirli bir kullanmayı sağlayacak ve deniz aşırı madencilik projeleri yatırımların ölçülü dağıtımını gözönüne alacaktır.

Bu tedbirle ilgili olarak 2.10.1970 tarihinde basında çıkan bir haber çok önemlidir. Bu habere göre Ekim ayı başında, ileri gelen endüstri temsilcilerinin bir araya geldiği «Ekonomi Yüksek Komisyonu» teşekkül edilmiştir. Bu komisyon Japonya'nın bütün ekonomik problemlerinin ve bu arada deniz aşırı kaynaklardan hammadde temininin garanti altına alınması hususunda en yüksek karar merciidir. Bu komisyon sayesinde Japon deniz aşırı teşebbüsleri daha tutarlı ve teşkilâtlanmış olacaktır.

Japon endüstrisinin deniz aşırı hammadde ticaretinde önemli bir temel taşı olarak kuruluşun haber alma teşkilâtını saymak gerekir. Bu teşkilât deniz aşırı madencilikteki gelişmeler hakkında bilgi toplamakta, kontrol ve değerlendirme yapmaktadır. Bunun dışında bu teşkilât önemli madenci memleketlerdeki maden kanunları, yönetmelikleri, iş ve işgücü şartları hakkında malûmat da toplamaktadır. Bu vazifeleri yerine getirebilmek için teşkilât yabancı memleketlere eleman göndermektedir. Ayrıca «Kuruluş», devlet yardımıyla, yabancı memleketlerde madencilik bakımından enteresan olan bölgelerde, jeolojik çalışmalar ve bulunan maden yatakları hakkında detaylı harita

** Maden Yüksek Mühendisi - Üçköprü Maden İşletmesi Göcek - MUĞLA..

ve sondaj çalışmaları yapmaktadır. 1970 yılında «Kuruluş» bu gaye ile 5 bölgede çalışmış ve 3 milyon DM harcamıştır. Bu arama çalışmalarında en büyük alâka bakır, kurşun, mangan, nikel ve uranyum cevherlerine gösterilmiştir. Neticeler Japon endüstrisinin hizmetine sunulmuştur.

Deniz aşırı memleketlerde Japon özel teşebbüsünün maden arama ve işletme çalışmaları için gerekli yatırım malzemesine ihraç sigortası imkâm sağlanmaktadır. 1970 senesinde yaklaşık olarak 125 milyon DM değerinde madencilik aksamının sigorta edileceği öngörülmüştür.

«Kumluş»un yanında Overseas «Mineral Resources Development Company» (OMRD) nin de Japon Endüstrisi için gerekli hammadenin temininde büyük rolü olmaktadır. Bu teşkilât sermayesine Japon Ağır Sanayii % 50 ve «Overseas Economic Cooperation Fund» vasıtasıyla devlet % 50 oranında katılmışlardır. Bu şekilde birleşme sayesinde şirket teknik «Know-How» ve iyi bir sermaye kaynağına sahip olmuştur. Şirket Madencilikle ilgili araştırmalarla da meşgul olmaktadır. Örnek olarak; Özel işletme ve cevher hazırlama metodlarının geliştirilmesi, deniz aşırı ülkelerde cevher arama ve istihsali, madeni ham maddelerin nakli ve ticareti.

OMRD ayrıca diğer ülke hükümetleri ve özel teşebbüsleri ile beraber çalışmaya hazır olduğunu da açıklamıştır.

Japonya'da gerekli hammadde ithalini garanti altına almak için alınan direkt tedbirlerin yanı sıra endirekt teşvik tedbirleri mühim rol oynamaktadır.

«Export and Import Bank of Japon» ve «Overseas Economic Cooperation Fund» deniz aşırı memleketlerdeki rezervlerin meydana çıkarılması için girişilen çalışmaları ve bu çalışmalara bağlı olarak yapılacak yatırımları finanse etmek vazifesini üzerlerine almışlardır. Profesör Jürgense'nin ifadesine göre «Export and Import Bank of Japon» yabancı memleketlerdeki madencilik yatırımları için % 50'ye kadar % 5'den aşağı faizle kredi vermektedir. Önemli olan, bu bankanın kaynaklarını tamamen Japon hükümetinden almasıdır. Japon elçisinin ifadesine göre, yine devlet tarafından beslenen «Overseas Economic Cooperation Fund» ise daha ziyade geri kalmış memleketlerdeki projeleri desteklemektedir. Kredi şartları «Export and Import Bank of Japon» a göre daha uygundur.

Japon Dış Ticaret ve Endüstri Bakanlığı (MITİ) Japon yatırımcılarının yabancı memle-

ketlerdeki yatırım projelerinde % 1 - %2 senelik provizyona karşılık kefaleti üzerine almaktadır. (Provizyon, yatırımların yapıldığı memlekete ve rizikoya bağlı olarak % -1 % 2 arası değişmektedir).

Bu durumda Japon Sanayicilerince verilen garantiler hakkında herhangi bir malûmat yoktur. Sanayicilere MITİ'nin kefil olması, karşılanamayan finansman - açığının ticaret bankaları vasıtasıyla kapanmasını kolaylaştırmaktadır. Yabancı memleketlerdeki Japon sanayicilerinin bilhassa hammadde temini amaçlı yatırımları için yukarıda sayılan devlet yatırımlarından başka, Japon hammadde politikasının bir tedbiri de bazı önemli maddelere (bakır, kurşun, çimento) uyguladığı «Korunma Gümrüğü» sistemidir. Aynı zamanda Vergi Kanunları ile alınan tedbirlerin; (1965'de deneme mahiyetinde üç sene için yürürlüğe konulan «Depletion Allowance» (tükenme payı) gibi biriken ihtiyatlar ve arama masraflarının çekilebilmesi dolayısıyla, Japon hammadde çalışmalarını olumlu yönde etkileyeceği beklenmektedir. Bilhassa «Tükenme Payı» sistemi son senelerde Japon Firmalarının arama ve madencilik çalışmalarını çok canlandırmıştır.

Japon Sanayicileri MITİ'nin de desteğiyle «Tükenme Payı» benzeri tedbirlerin birçok önemli madenci memleketlerde, Japon madenciliği ve hammadde temini bakımından çok büyük önem taşıdığını ileri sürerek ve tedbirlerin devamlı yürürlükte kalmasını istemişlerdir.

Japonya'nın ilerdeki hammadde ihtiyaçlarının garanti altına alınması çalışmaları, planlı bir eleman yetiştirme politikasıyla da desteklenmektedir. Bu elemanlar deniz aşırı memleketlerde ham madde kaynaklarının geliştirilmesinde kullanılmak üzere özel şekilde yetiştirilmektedirler. Bu çalışmalara bağlı olarak özel bir yüksek okulun kurulması düşünülmektedir.

Ayrıca, iç ve dış metal borsalarında aşırı fiyat dalgalanmalarını yumuşatmak, Japon Metal Sanayiine yardımcı olmak amacıyla bazı adımlar atılmıştır. Londra metal borsasında kurulan «Japon Metal Center» bu yönde atılan bir adım olarak görülmektedir. Japonya'da sanayi, devlet ve bankalar bütün imkânlarıyla gelecekteki Japon hammadde ihtiyacının karşılanabilmesini garantileme problemini çözmeye uğraşmaktadır. Bu beraber çalışmada ve dayanışmada Japon başarısının sırrı görülebilir.